

Кулініч Оксана Андріївна, канд. екон. наук, доц., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел. 0502878031; e-mail kulinich.ekonom@gmail.com.

Kulinich Oksana, PhD in Economics, Assoc. Prof., Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0502878031; e-mail: kulinich.ekonom@gmail.com.

Ільченко Маргарита Олександрівна, асист., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0686341219; e-mail: margarita_ilchenko@ukr.net.

Pichenko Margarita, assistant, Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0686341219; e-mail: margarita_ilchenko@ukr.net.

DOI: 10.5281/zenodo.5040431

УДК 330.47:339.5.057.7

МІСЦЕ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

**Т.В. Андросова, О.А. Кулініч, І.І. Помінова,
Н.М. Федоренко**

Досліджено цифрову економіку як сучасне перетворення господарської діяльності. Визначено напрями змін національної економічної системи з метою пом'якшення негативних наслідків цифрової трансформації. Зазначено відмітні особливості та ризики сучасної економіки для суб'єктів господарювання. Виявлено перехід світової економіки від традиційних галузей до цифрового сектору. Проаналізовано інвестиційні тренди, капіталізацію найбільших компаній світу, напрями впровадження цифрових інновацій за господарськими сферами. Досліджено бюджетну підтримку програми розвитку цифрової економіки України.

Ключові слова: цифровізація, економічна система, господарські відносини, трансформація, стратегія, інвестиції, капіталізація, інновації.

THE PLACE OF THE DIGITAL ECONOMY IN THE GENERAL SYSTEM OF MODERN ECONOMIC RELATIONS

T. Androsova, O. Kulinich, I. Pominova, N. Fedorenko

The digital economy as modern transformation of economic activity is studied. The primary issue of economic development is digital economy formation on the base of economic data analysis use and qualitatively new social and economic systems functioning regularities study. The changes directions in the national economic system for easing the negative effects of digital transformation (social and economic, technical and organizational and natural) are identified. They are caused by modernized economic conditions, new institutional structure formation and economic system operation environment. The distinctive features of the modern economy are noted, which include: economic relations coordination network method on the base of cluster-network systems and spatial integration mechanisms creation; shifting the economic development emphasis to services; implicit knowledge predominance over traditional forms; information and human capital identification as the main economic resources; investment increasing shift towards creative industries. In connection with the current transformations, a number of risks for business entities are considered, starting with the ability to control the private lives of digital participants and continuing to review the role of the state in the cross-border world.

The general transformation of the world economy from traditional industries towards the digital sector is confirmed. It is proved that data processing technologies allow reducing the cost of goods and services production and therefore act as the main way of the digital economy efficiency providing. The analyzed current investment trends and the largest world companies capitalization prove that investments in digital assets provide profit, which is by 6,7 times more than non-digital assets profit, and e-commerce (E-commerce), distributed ledger technologies (Blockchain), smart power grids (Smart Grid) and computer vision (Computer Vision) lead according to the investment attractiveness rating. The leading trends of digital innovation within Ukrainian society transformation include the following economic areas: economics, medicine, education, insurance, banking, restaurant business, marketing and e-commerce. The budget expenditures area per year within the digital economy program development in Ukraine is studied.

Keywords: digitalization, economic system, economic relations, transformation, strategy, investments, capitalization, innovations.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні цифрові технології викликають експоненціальне зростання потоків даних на фоні постійного ускладнення суспільних структур і відносин та ще більшої затребуваності у збільшенні, доповненні обсягів даних. Першочерговим питанням економічного розвитку постає формування цифрової економіки, що базується на використанні економічного аналізу даних та досліджує закономірності функціонування сучасних,

якісно нових соціально-економічних систем. У реаліях сьогодення важливим для суб'єкта господарської діяльності є не володіння будь-яким ресурсом, а наявність даних про нього, що дає можливість використовувати інформацію для планування своєї діяльності [1].

Поряд із цим цифрову економіку можна розглядати як безпосередню господарську діяльність, у якій ключовим чинником виробництва виступають дані в цифровому вигляді або діяльність зі створення, поширення й використання цифрових технологій та пов'язаних із ними продуктів і послуг. Так, на сучасному етапі розвитку виникає ще одне тлумачення цього поняття, відповідно до якого цифрову економіку визначають як доповнення до реальної економіки. Актуалізація досліджень у цій сфері спричинена необхідністю корегування загальновідомих теоретико-методологічних знань, на базі яких досліджуються можливості економічних суб'єктів, чинники їхнього зростання, функціонування та розвитку в сучасному світі оскільки саме цифровізація має значний соціально-економічний ефект і виступає основним джерелом зростання ВВП на найближчі роки [2, с. 39–45].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відомо, основи функціонування систем господарських відносин мають витоки з теоретичної економіки, де господарська діяльність тривалий час розглядалася науковцями як взаємозв'язок і взаємодія чотирьох стадій виробництва, вихідним пунктом і джерелом людського прогресу серед яких вважалося виробництво, а кінцевим – споживання. На сучасному етапі не всі економісти підтримують це теоретичне положення. Так, С.В. Брагинський та Я.О. Певзнер ставлять під сумнів першочерговість виробництва як початку політичної економії та всієї суспільної науки. Якщо перш ніж розподіляти, обмінювати чи споживати необхідно виробити, то наскільки цей підхід на сьогодні обґрунтовано? Погоджуючись із їхньою думкою, зазначимо, що економіка як наука починається не з виробництва, а з обміну, торгівлі та ринку.

Зарубіжні та вітчизняні вчені, такі як Дж. Гелбрейт, Р. Арон, Л. Тойнбі, Н.В. Данилевський, Ю.В. Яковець, К. Краус, Д.Б. Кіреєв, О. Борисюк, К.Й. Пугачевська, К.С. Пугачевська [2], Г.К. Яловий, Ю.О. Єрешко [3], Г.І. Жекало, М. Дацюк-Томчук та ін., наголошують на необхідності врахування сучасного реального рівня розвитку суспільства, його матеріальної бази, залежності від духовної сфери, розумових здібностей людини, ноосфери. В умовах рішучого переходу від сировинної економіки до високотехнологічного виробництва досліджували цифрове відображення різних сфер людської діяльності В. Штраус, Н. Хоув, Р. Греб, Л. Кіт, І. Маліка, А. Філіпенко,

О. Джусов, С. Апальков, С. Діденко, О. Сенкевич [4], О. Голобородько та ін. Крім того, цифрова економіка розглядається авторами з різних позицій: формування основ цифрової економіки, інституційні питання цифровізації, технології взаємодії економічних агентів, цифрова інфраструктура, віртуальний та «гібридний» світ, проривні технології надвисокого рівня, елементи цифрової економіки (інтернет-банкінг, електронна комерція, електронні платежі, реклама, комп'ютерні ігри) тощо. Однак приділено недостатньо уваги дослідженню сучасного етапу національного економічного та соціального розвитку, який характеризується істотним впливом цифровізації, обумовленим глобальними тенденціями розвитку людства у XXI столітті. Це дозволяє стверджувати, що подальший розвиток країн світу буде відбуватися за умов величезних технологічних викликів та ризиків, пов'язаних із питаннями глобальної конкурентоспроможності та національної безпеки.

Метою статті є визначення ролі цифрової економіки в загальній системі господарських відносин та напрямів цифровізації інноваційних процесів в економічному розвитку України.

В епоху глобальних змін економічна система України перебуває на початковому етапі розвитку, коли впровадження в життя нових цифрових технологій спричиняє багато викликів та небезпек, що в літературі поділяють на три групи: соціально-економічні, техніко-організаційні та природні. Ці зміни визначаються низкою обставин.

По-перше, трансформаційні процеси, що відбуваються в українській економіці, якісно змінили умови господарювання. Це пов'язано з розвитком новітніх галузей виробництва, зі збільшенням диференціації та інтеграції окремих виробництв, із поглибленням міжнародного розподілу праці, необхідністю переходу до постіндустріального та інформаційного суспільства, посиленням залежності вітчизняної економіки від світового господарства, розвитком економічної глобалізації. Усі ці чинники призвели до постійного ускладнення складових економіки, що включає не просто збільшення кількості її елементів, але й зміну їх якісних параметрів, а також ускладнення умов, систем, механізмів їх функціонування та розвитку на різних рівнях економічної системи [3, с. 71–82].

По-друге, потреба в системних дослідженнях трансформації економічної системи пов'язана з тим, що в умовах ринкової економіки в системі господарських відносин особливого значення набувають інституційні зміни, пов'язані з формуванням нової інституційної структури й середовища функціонування економічної системи. Впливаючи на економічну систему, інститути передбачають

стратегічні напрями її трансформації, розглядають можливі варіанти реалізації та узгодження економічних інтересів і, відповідно, визначають формальні й неформальні інституційні межі для суб'єктів економічної системи. При цьому всі суб'єкти ринкової економіки зацікавлені в загальному інституційному порядку, тому інституційні зміни тісно пов'язані з механізмами та способами здійснення державної влади в суспільстві, оскільки саме завдяки їй реалізуються інтереси у формальних інститутах. Це призводить до зміни ролі держави в національній економіці. Особливого впливу набувають регіональні органи влади, що надають розвитку як окремим районам, так і економічній системі країни загалом [4, с. 150–160].

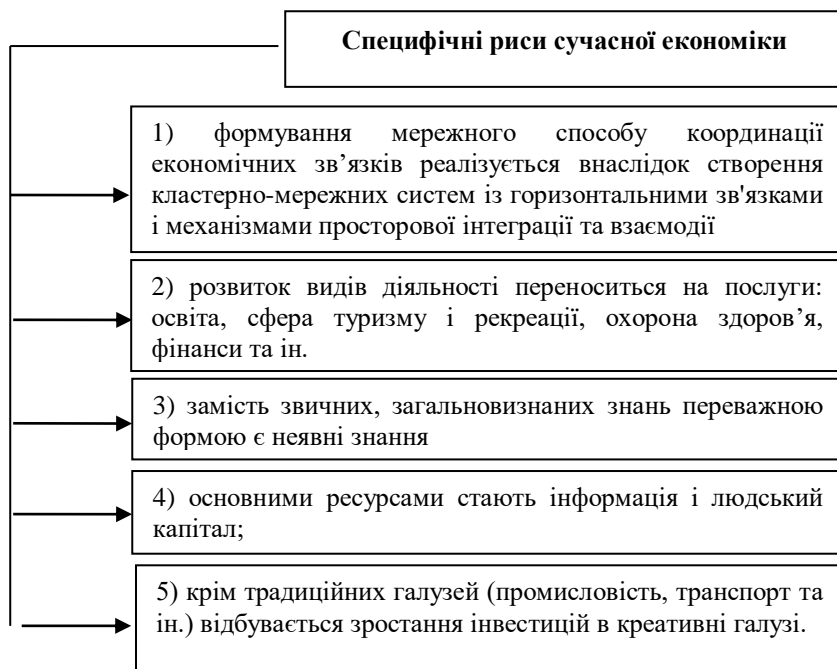

Рис. 1. Відмітні особливості сучасної економіки [2]

Таким чином, кардинальні зміни економіки України, її реструктуризація, посилення залежності від зовнішніх чинників розвитку визначають необхідність виявлення основних напрямів трансформації економічної системи з метою стимулювання позитивних й усунення або пом'якшення негативних наслідків цієї

трансформації. Основні перетворення, що відбуваються в рамках відносин між суб'єктами господарської діяльності, характеризують сучасну економіку як постіндустріальну, інноваційну, мережевої взаємодії, економіку знань та компетенцій (рис. 1).

У цьому ракурсі необхідно зазначити, що останнім часом трансформований тип господарської діяльності і в економічній теорії, і в практичній діяльності ряду країн розглядається науковцями як цифровий.

Таким чином, до нових тенденцій сучасного розвитку економіки доцільно додати такий перелік заходів, що реалізуються державою і спрямовуються на розвиток цифровізації [5, с. 136]:

- для створення нових моделей бізнесу й побудови наукових та соціальних мереж необхідно розвивати інфраструктуру;
- усунення перепон у галузях цифрової економіки;
- навчання, перекваліфікація спеціалістів та підвищення рівня володіння цифровими технологіями;
- забезпечення довіри до надійності й безпеки цифрової інфраструктури, оцінювання ризиків;
- розвиток цифрового сектору економіки.

Із зазначеного вище логічно випливає низка ризиків і складнощів вирішення проблем, починаючи з можливостей контролю за приватним життям учасників цифровізації (порушення суверенності і таємниці приватного життя), продовжуючи загрозою цифровому суверенітету країни і переглядом ролі держави в транскордонному світі цифрової економіки. До того ж спостерігається ризик захищеності та безпеки даних; відбувається зниження рівня зайнятості населення, зростання безробіття, зниження кваліфікації й інтелектуалізації суспільства. Очікується скорочення кількості робочих місць низької та середньої кваліфікації на тлі ускладнення бізнес-моделей і схем взаємодії. Істотно трансформуються моделі взаємодії, поведінки споживачів і продавців (виробників). Однак, погоджуючись із думкою О.Г. Деменко та І.В. Горохової, до основних перетворень необхідно додати адаптацію законодавства відповідно до реальності цифровізації суспільства в частині адміністративного і податкового кодексів [5, с. 137].

Узагальнюючи вищезазначене, доцільно погодитися зі Всесвітнім банком у тому, що розвиток цифрової економіки простежується у формуванні таких економічних відносин між суб'єктами господарської діяльності, які значно скорочують довгі ланцюги з посередників, що використовують інтернет, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) і, як результат, відбувається істотне

прискорення налагодження зв'язків між господарськими агентами (компаніями, банками, урядом, населенням), збільшуються кількість і швидкість проведення операцій із надання оренди, кредиту, купівлі-продажу, сплати податків, платежів, розрахунків та ін.

Необхідність переходу до цифрової економіки чітко визначилася після глобальної економічної кризи 2007–2009 років, яка спричинила формування нової моделі росту, оскільки потенціал зростання продуктивності праці в межах існуючого технологічного укладу було вичерпано. Головним способом забезпечення ефективної цифрової економіки є впровадження технології обробки даних, що дозволяє зменшити витрати виробництва товарів і надання послуг. На першу сходинку стають нові точки зростання – компанії цифрового сектору, що забезпечують економіку цифровим ресурсом. Якщо на початку минулого століття основними локомотивами світової економіки традиційно були великі видобувні та переробні підприємства нафтової, металургійної, машинобудівної та гірничодобувної промисловості, то в сучасних умовах найпотужнішими компаніями стали представники сектору цифрової економіки [2, с. 40; 6, с. 14]. Розглянемо їх капіталізацію на рис. 2.

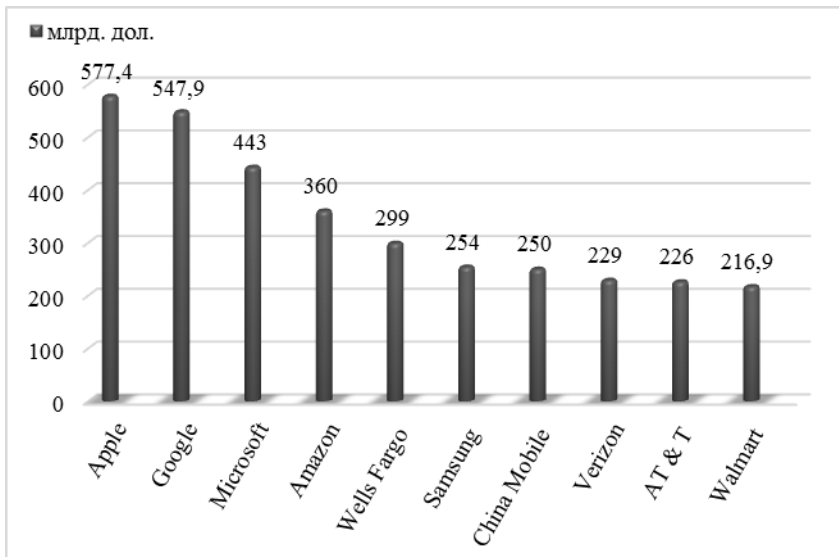

Рис. 2. Капіталізація найбільших компаній цифрового сектору [7]

Так, компанія Apple займається виробництвом електроніки й інформаційних технологій; Google – розробкою інтернет-сервісів, додатків, відеохостингу YouTube; Microsoft – виробництвом програмного забезпечення; Amazon – торгівлею в інтернеті; Wells Fargo – банками; Samsung – виготовленням персональних комп'ютерів, мобільних пристроїв, побутової техніки, електроніки; компанії China Mobile, Verizon, AT & T – телекомунікаціями; Walmart – ритейлом [7].

Завдяки проведеному науковцями аналізу відомо, що інвестиції в цифровий актив дають значно більший прибуток, ніж у нецифровий. Зокрема, кожен долар США, вкладений у цифрові технології, за минулі 30 років приносив у середньому 20 дол. США до ВВП. Для порівняння: нецифрові інвестиції дають середній дохід у розмірі від 3 дол. до 1 дол. США. Таким чином, інвестиції, вкладені в «цифру», вигідніші в 6,7 разу [8, с. 427].

Однак, багато країн почали приділяти значну увагу формуванню цифрового суспільства ще раніше, що підтверджується прийнятими програмами розвитку цифрової економіки, зокрема: 2000 р. – Данія, 2005 р. – Сінгапур, 2008 р. – Австралія, Гонконг, Великобританія, Нова Зеландія, 2009 р. – майже всі країни ЄС, 2010 р. – Канада, 2012 р. – Малайзія, 2013 р. – Південна Корея, 2015 р. – Індія, Казахстан. Сьогодні, за підрахунками ОЕСР, 32 із 36 країн-членів організації, а також 6 країн-партнерів розробили і реалізують національні цифрові стратегії. Глобальні програми розвитку цифрового сектору діють в США, Китаї та ЄС [9].

Обґрунтуванням ефективності формування комплексної політики розвитку цифрової економіки можуть слугувати приклади сполучення політики в галузі інвестицій та стратегічного розвитку цифровізації певних країн та компаній. Крім того, у звіті ЮНКТАД «Моніторинг інвестиційних трендів, 2019 рік» доведено скорочення прямих іноземних інвестицій у світову економіку на 19%. При цьому на 40% зменшилися транскордонні інвестиції в розвинених країнах, на 8% у країнах з перехідною економікою, що доводить загострення конкуренції за прямі іноземні інвестиції, особливо між країнами, що розвиваються [10; 11, с. 6–13]. Таким чином, на певному етапі набуло актуальності питання не лише щодо перспектив стратегічного розвитку, але й щодо інвестування в інноваційні напрями цифрового розвитку компаній, галузей, країн (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг інвестиційної привабливості компаній [11]

№ н/з	Назва компанії	Вкладення коштів, млн дол.
1	Blockchain	1148
2	Artificial Inteligence	950
3	Robotics	470
4	E-commerce	215
5	Cloud	203
6	Social Media	168
7	Social Networks	167
8	E-health	141
9	Sharing Economy	135
10	Autonomous Vehicles	108
11	Peer-to-Peer	95
12	Mobile Networks	93
13	Smart Cities	84
14	Data Intensive Processing	83
15	Cancer Research	75
16	Data Mining	67
17	Advertising	62
18	Computer Games	61
19	Computational Biology	55
20	Internet of Things	54
21	Information Security	53
22	Computer Vision	38
23	User Behavior	28
24	Gamication	27
25	Android	19
26	iOS	14
27	Unmanned Aerial Vehicles	13

Отже, у рейтингу глобальної інвестиційної активності провідне місце на сьогодні зберігає електронна торгівля (E-commerce), однак суттєві темпи зростання показують технології розподіленого реєстру (Blockchain), розумних мереж електропостачання (Smart Grid) і комп'ютерного зору (Computer Vision). Порівнявши різні тренди між собою, можна зробити висновок, що рейтинг інвестиційної привабливості щодо вкладень у нові компанії є безумовним лідером і

відображає готовність інвесторів фінансувати технологічні стартапи за конкретними напрямками [11, с. 6–13].

Українське суспільство та економіка відчувають перехід від індустріальної епохи й аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями, інноваціями в цифровому бізнесі за такими сферами (рис. 3).

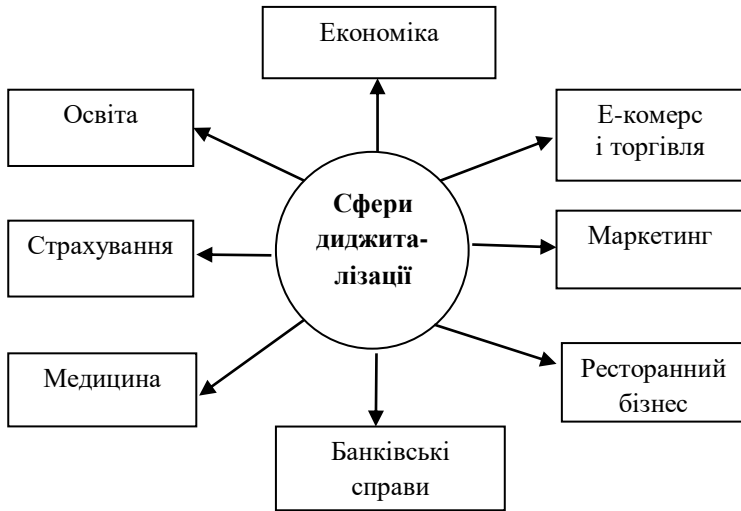

Рис. 3. Диджиталізація за сферами господарської діяльності

За наявності цифрової альтернативи існування більшої частини аналогових сфер стає недоцільним. Принцип цифрового переходу, як сучасної необхідності, означає переведення в цифровий формат тих аналогових систем, розвиток і підтримка яких є невідповідними та неефективними. Саме цифровий стан стає звичним для функціонування та розвитку багатьох систем, сфер, організацій та економіки загалом.

В Україні план розвитку цифрової економіки реалізується з використанням таких доктрин і сценаріїв: «Цифрова адженда України 2020», «Україна 2020Е», «Україна 2030Е». На цифровізацію країни в бюджеті 2021 р. виділено 1789,2 млн грн, що, за прогнозами М. Федорова, дозволить досягти мінімум 4% додаткового зростання ВВП на рік. Для порівняння, за прогнозами Всесвітнього банку, зростання відбудеться у 2021 р. всього на 3% (при підтвердженому у 2020 р. просіданні реального ВВП України на 3,5% й оціненому падінні

світової економіки в тому ж році на 5,2%). Однак більшість експертів погоджуються з думкою, що розвиток цифровізації в Україні, можливо, змінить прогнози на найближчі 3–5 років на більш оптимістичні. Для цього Міністерство цифрової трансформації продовжує переводити державні послуги в онлайн, налагоджувати роботу державних реєстрів, покривати країну засобами доступу до високошвидкісного інтернету, створювати спеціальний правовий режим для ІТ, розвивати електронні довірчі послуги (табл. 2) [12; 13].

Таблиця 2

Розподіл витрат на цифровізацію в Україні на 2021 р.

Бюджет цифровізації України на 2021 р.		
1789,2 млн грн	317,8 млн грн	Розвиток мобільного застосунку та порталу «Дія»
		Розвиток базових державних реєстрів
		Запуск спеціального правового режиму «Дія City»
		Розвиток електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації
		Розвиток національної освітньої платформи «Дія»
		Розвиток електронного документообігу в державних органах та системи електронної взаємодії «Трембіта»
		Відкриття пріоритетних наборів даних, що мають потужний антикорупційний та економічний ефект
	500 млн грн	Підключення до швидкісного фіксованого інтернету соціальних об'єктів у селах
	602 млн грн	Національна програма з інформатизації
	231 млн грн	Розширення мережі ЦНАП
138,4 млн грн	Керівництво та управління у сфері цифрової трансформації	

Примітка. Авторська розробка на основі джерела [14].

Таким чином, найбільша сума видатків спрямована на Національну програму з інформатизації, завдяки якій будуть реалізовані проекти цифрової трансформації у сферах охорони здоров'я, соціального захисту, освіти, містобудування та екології. На другому місці в бюджеті закладено видатки на підключення до швидкісного фіксованого інтернету близько шести тисяч соціальних

об'єктів у селах. На третьому місці видатки на таке: у цьому році планується оцифрувати 200 найпопулярніших державних послуг для громадян та бізнесу; створити єдину реєстрову платформу та запустити повноцінний реєстр народонаселення, модернізувати та наповнити державний реєстр речових прав, реєстр об'єктів нерухомості, реєстр адрес; очікується, що на першу половину 2021 року спеціальний правовий режим «Дія City» вже збільшить частку інформаційних технологій у ВВП країни майже вдвічі, а електронний підпис «Смарт Дія» у мобільному застосунку зробить державні послуги більш доступнішими онлайн зі смартфонів; відбудеться запуск нових освітніх курсів із національної освітньої платформи «Дія», що допоможе виробити в 6 млн українців цифрові навички; електронний документообіг у державних органах та система електронної взаємодії «Трембіта» дозволять зменшити кількість бюрократичних процедур та зекономити кошти і час на надання послуг, відкриття даних із пріоритетних баз забезпечить потужний антикорупційний та економічний ефект. На четвертому місці знаходяться видатки на розширення сфери адміністративних послуг для забезпечення доступності ЦНАП із якісними послугами в кожній територіальній громаді. Крім того, видатки з державного бюджету України на керівництво та управління у сфері цифрової трансформації розглянуто фіксовано, з урахуванням збільшення граничної кількості працівників та додаткової оплати праці у 2020 р. [14].

Отже, необхідно зазначити, що основні напрями та тенденції розвитку цифрового сектору в Україні, що об'єднують види економічної діяльності за функціональним підходом, науковці поділяють на інфраструктурні (телекомунікації), виробництво й обслуговування програмного забезпечення (ІТ) та інформаційні послуги. Достатньо швидкі темпи їхнього зростання підтверджено порівняно високими економічними результатами як в Україні, так і в інших країнах світу. Загалом це сприяє зростанню інвестиційної привабливості підприємств, особливо для отримання зовнішніх інвестицій. Приєднуємося до думки О.Ф. Сенкевич, що прискорення процесів цифровізації національної економіки та управління потребує вдосконалення системи нормативно-правового забезпечення її розвитку, стимулювання розвитку цифрової інфраструктури та виробництва спеціалізованого обладнання, а також ефективної реалізації започаткованих реформ [4, с. 150–160].

Висновки. Сучасний стан господарської діяльності в аспекті взаємодії зі сферою цифрових технологій в Україні показує, що стимулювання продуктивності відбувається завдяки економічній

політиці підтримки й розвитку інновацій. Міжнародний досвід і світова практика доводять, що впровадження інновацій та використання цифрових процесів у розвитку господарських відносин приводять до покращення економічних показників. На думку більшості вітчизняних науковців, яку і ми підтримуємо, в умовах глобальної кризи, яка і досі наростає, цифровізація виступає майже єдиним засобом вирішення проблем, що спонукає інвесторів перепрофільовувати вкладення в пріоритетні напрями інноваційного розвитку, поєднуючи реальної господарську діяльність із цифровими даними, технологіями, продуктами, послугами тощо. Наступні дослідження будуть спрямовані на подальше вивчення специфіки цих процесів.

Список джерел інформації / References

1. Juliy, L.V., Emchuk, L.V. (2015), "Information systems and their role in the activities of modern enterprises. Perspective Economic and Management", *Economics and finance*, Vienna, «East West» Association For Advanced Studies and Higher Education, pp. 130-134.

2. Пугачевська К. Й. Цифровізація економіки як фактор підвищення конкурентоспроможності країни / К. Й. Пугачевська, К. С. Пугачевська // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 25. – С. 39–45.

Pugachevska, K., Pugachevska, K. (2018), "Digitalization of the economy as a factor in increasing the country's competitiveness" ["Tsyfrovizatsiya ekonomiky yak factor pidvistheniya konkurentospromozhnosti krainy"], *Infrastruktura rynku*, No. 25, pp. 39-45.

3. Яловий Г. К. Методологія науково-технологічного розвитку в концепції постіндустріального суспільства / Г. К. Яловий, Ю. О. Єрешко // Економічний вісник НТУУ «КПІ»: зб. наук. праць. – 2015. – № 12. – С. 71–82.

Yaloviy, G., Ereshko, Yu. (2015), "Methodology of scientific and technological development in the concept of post-industrial society" ["Metodologiya naukovo-tehnologichnogo rozvytku v kontseptsei postindustrialnogo suspilstva"], *Ekonomichnyy visnyk NTUU «KPI»*, No. 12, pp. 71-82.

4. Сенкевич О. Ф. Методичні підходи щодо моделей трансформації цифрової економіки та суспільства / О. Ф. Сенкевич // Економічні горизонти. – 2018. – № 4 (7). – С.150–160.

Senkevich, O. (2018), "Methodical approaches to models of transformation of digital economy and society" ["Metodologichni pidhody sthodo modeley transformatsiyi tsifrovoyi ekonomiky ta suspilstva"], *Ekonomichni gorizonty*, No. 4(7), pp. 150-160.

5. Деменко О. Г. Програма розвитку цифрової економіки: виклики та перспективи / О. Г. Деменко, І. В. Горохова // Регіональні проблеми перетворення економіки. – 2018. – № 11. – С. 133–139

Demenko, O., Gorohova, I. (2018), "Digital Economy Development Program: Challenges and Prospects" ["Programa rozvytku tsifrovoyi ekonomiky: vyklyki ta perspektyvy"], *Regionalni problemy peretvorennya ekonomiky*, No. 4, pp. 133-139.

6. Тюрин О. В. Актуальні проблеми цифрової економіки : навч.-метод. посіб. / О. В. Тюрин, О. С. Максимов, Ю. О. Максимова. – О., 2019. –50 с.

Tyurin, O., Maksimov, O., Maksimova, Yu. (2019), *Current issues of the digital economy: educational and methodical manual* [Aktualni problemy tsifrovoyi ekonomiky: navh.-metod. posibnyk], Odessa, 50 p.

7. Рейтинг компаній за версією аналітичної компанії Brand Finance [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://brandfinance.com>

8. Кулініч О. А. Макроекономічна оцінка цифровізації економіки / О. А. Кулініч, Н. М. Федоренко // Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 18 лютого 2021 р. – Луцьк, 2021. – С. 427–429.

Kulinich, O., Fedorenko, N. (2021), “Macroeconomic assessment of digitalization of the economy”, *Socially competent management of corporations in a behavioral economy* [“Макроекономічна оцінка цифровізації економіки”], *Sotsialno-kompetentne upravlinnya korporatsiyamy v umovah povedinkovoyi ekonomiky*, Lutsk, pp. 427-429.

9. Davidson, S., Harmer, M., Marshall, A. (2015), “The New Age of Ecosystems”, *The New Age of Ecosystems*, IBM Institute for Business, Vol. 16, July 2015, available at: <http://www01.ibm.com/common/ssi/cgi-bin/ssialias?>

10. Доклад о мировых инвестициях 2019. Особые экономические зоны. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_overview_ru.pdf

“World Investment Report 2019. Special Economic Zones” [“Doklad o mrovyh investitsiyah 2019. Osobyе ekonomicheskіe zony”], available at: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2019_overview_ru.pdf

11. Федулова Л. І. Інвестування в цифрову економіку: глобальні тенденції та практика України / Л. І. Федулова, Л. М. Ємельяненко // Економіка та держава. –2020. – № 4. – С.6–13

Fedulova, L., Emelyanenko, L. (2020), “Investing in the digital economy: global trends and practice in Ukraine” [“Investuvannya v tsifrovu ekonomiky: globalni tendentsiyi ta praktyka”], *Economy and state*, No. 4, pp. 6-13.

12. Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік: експертний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/12690>

“The main macroeconomic indicators of economic and social development of Ukraine in 2021: an expert review” (2021), [“Osnovni makroekopokaznyky ekonomichnogo sotsialnogo rozvytku Ukrainy na 2021 rik: ekspertnyi oglyad”], available at: <https://decentralization.gov.ua/news/12690>

13. Федоров М. Цифровізація економіки дозволить досягти мінімум 4% додаткового зростання ВВП на рік [Електронний ресурс] / М. Федоров. – Режим доступу : <https://thedigital.gov.ua/news/mihajlo-fedorov-cifrovizatsiya-ekonomiki-dozvolit-dosyagti-minimum-4-dodatkovogo-zrostannya-vvp-na-rik>

Fedorov, M. (2021), “Digitalization of the economy will achieve at least 4% additional GDP growth per year” [“Tsifrovizatsiya ekonomiky dozvolyt dosyagty minimum 4% dodatkovogo zrostannya VVP na rik”], available at:

<https://thedigital.gov.ua/news/mihajlo-fedorov-cifrovizaciya-ekonomiki-dozvolit-dosyagti-minimum-4-dodatkovogo-zrostannya-vvp-na-rik>

14. На цифровізацію України в бюджеті-2021 виділено 1,8 млрд грн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/710244.html>

“UAH 1.8 billion has been allocated for the digitalization of Ukraine in the 2021 budget” (2021), [“Na tsifrovizatsiyu Ukrainy v byudjeti-2021vydilenol,8 mlrd grn”], available at: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/710244.html>

Андросова Тетяна Василівна, канд. екон. наук, проф., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0671055566.

Androsova Tetiana, PhD in Economics, Prof., Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0671055566.

Кулініч Оксана Андріївна, канд. екон. наук, доц., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0502878031; e-mail: kulinich.ekonom@gmail.com.

Kulinich Oksana, PhD in Economics, Assoc. Prof., Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0502878031; e-mail: kulinich.ekonom@gmail.com.

Помінова Ірина Іванівна, канд. екон. наук, доц., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0500244976; e-mail: pominova.iryana@gmail.com.

Pominova Iryna, PhD in Economics, Assoc. Prof., Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0500244976; e-mail: pominova.iryana@gmail.com.

Федоренко Неля Миколаївна, ст. викл., кафедра міжнародної економіки та економічної теорії, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: 0501716415; e-mail: nelya.fedorenko@gmail.com.

Fedorenko Nelya, Senior Lecturer, Department of International Economics and Economic Theory, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: 0501716415; e-mail: nelya.fedorenko@gmail.com.

DOI: 10.5281/zenodo.5040441